

ژئوپولیتیک تنگه ی مالاکا و تاثیر آن بر اقتصاد سنگاپور

محمد عابدی نیا

کارشناس ارشد علوم سیاسی

چکیده

موقعیت مناطق ژئوپولیتیک و استراتژیکی، بازتاب های منطقه ای، قاره ای و جهانی دارد و می تواند به عنوان مرکز ارتباطی، تمرکز نیروهای نظامی و استحکامات دفاعی، مورد استفاده قرار گیرد. یکی از این مناطق گذرگاه استراتژیک آبراه ها می باشد، خصوصاً تنگه هایی که در مسیر تجارت انرژی جهانی قرار گرفته است. تنگه های استراتژیک بین المللی، به عنوان یک عامل جغرافیایی، که ارزش ارتباطی، اقتصادی، نظامی و ژئوپلیتیکی دارند، در موازنه های قدرت منطقه ای و جهانی، می توانند نقش موثری ایفا کنند. تنگه ها، با توجه به موقعیت استراتژیکی نظامی و یا اقتصادی، و میزان قدرت کشورهای ساحلی می تواند به عنوان ابزاری قوی در اختیار دولت ها و قدرت های حاکم، برای استفاده در سیاست خارجی به کار روند. تمام مسیرهای بین المللی دریایی، مانند آبراه ها، تنگه ها و دماغه ها دارای اهمیت استراتژیک نیستند و فقط معدودی از آنها دارای موقعیت استراتژیک هستند. این گلوگاه ها که هم برای اقتصاد جهانی و هم بازیگران اصلی نقشی حیاتی دارند، گذرگاه های استراتژیکی، باریک و کم عمق اند که اکثر آن ها در کشورهای پر مناقشه و بی ثبات قرار دارند، و خطر حمل و نقل دریایی را افزایش می دهند. اقیانوس هند دارای چهار آب راه مهم تجاری- بین المللی دریایی است که شامل: «تنگه ی مالاکا» در مرز اندونزی و مالزی، «تنگه ی هرمز» در مرز ایران و عمان، «تنگه ی باب المندب» در مرز یمن و جیبوتی و «کانال سوئز» در مصر است. از این آبراهه ها از مبدا آسیا، به سمت آفریقا و اروپا و برعکس، برای حمل انرژی و... عبور می کنند. هدف از نگارش این مقاله، اهمیت موقعیت ژئوپولیتیک تنگه ی مالاکا و تاثیر آن بر اقتصاد کشور سنگاپور است.

واژگان کلیدی: ژئوپولیتیک. تنگه ی مالاکا. سنگاپور

۱. ژئوپولیتیک:

ژئوپولیتیک یعنی توجیه و تفهیم موضوعات مربوط به سیاست، با توجه به داده های جغرافیایی، همچنین ژئوپولیتیک دانشی است که، انسانیت را در داخل روابط متقابل با عامل مکان، مورد بررسی قرار می دهد.

دکتر دره میر حیدر: جدید ترین تعریفی که از ژئوپولیتیک ارائه کرده است بدین شرح است:

« ژئوپولیتیک شیوه قرائت و نگارش سیاست بین الملل، توسط صاحبان قدرت و اندیشه و تأثیر آنها بر تصمیم گیری های سیاسی در سطح ملی و منطقه ای است»

یا دکتر پیروز مجتهد زاده در مورد ژئوپولیتیک معتقد است:

« ژئوپولیتیک یا سیاست جغرافیایی اثر محیط و اشکال یا پدیده های محیطی چون، موقعیت جغرافیایی، شکل زمین، منابع کمیاب، امکانات ارتباطی و انتقالی (زمینی، دریایی، هوایی و فضایی)، وسایل ارتباط جمعی و... را در تصمیم گیری های سیاسی، بویژه در سطوح گسترده منطقه ای و جهانی مطالعه می کند » (خالدی. ۱۳۹۱)

دانش ژئوپولیتیک، یکی از شاخه های علمی رشته جغرافیای سیاسی است و به آن بخش از معرفت بشری اطلاق می گردد که، به معلومات ناشی از ارتباط متقابل بین جغرافیا و سیاست، در پرتو مؤلفه قدرت مربوط می شد.

تعاریف زیادی در مورد ژئوپولیتیک وجود دارد اما به طور خلاصه می توان گفت به رابطه ی جغرافیا و قدرت و سیاست، ژئوپولیتیک می گویند. (حافظ نیا. ۱۳۹۶)

۲. تنگه ها یا آبراه ها:

تنگه ها یا آبراه ها، گذرگاه های باریک آبی هستند که دو پهنه آبی بزرگتر را به یکدیگر متصل می کنند.

تنگه های بین المللی به آبراهه هایی اطلاق می شود که از اهمیت استراتژیک، اقتصادی و ژئوپلیتیکی برخوردارند و عبور و مرور کشتی ها در آنها براساس قوانین بین المللی کنترل می شود. در حقوق بین الملل، تنگه ها نقش کلیدی در تجارت جهانی، انتقال انرژی و ارتباط بین کشورهای مختلف دارند.

مهم ترین ویژگی تنگه های بین المللی این است که، حق عبور آزادانه کشتی های تجاری و گاهی نظامی را بر اساس کنوانسیون حقوق دریاها (مصوب ۱۹۸۲) تضمین می کنند.

در تجارت جهانی و حمل و نقل دریایی، تنگه ها و کانال های بین المللی نقش حیاتی دارند. این گذرگاه های باریک، مسیرهای دریایی را به یکدیگر متصل کرده و میلیون ها تن کالا از طریق آن ها جابه جا می شود. بسته شدن یا محدود شدن دسترسی به آن ها می تواند تأثیر زیادی بر اقتصاد جهانی داشته باشد. (تنگه های بین المللی. ۱۴۰۴)

۳. تنگه ی مالاکا:

یکی از مهم ترین گذرگاه های دریایی جهان، « تنگه ی مالاکا » است، که در کوتاه ترین مسیر دریایی بین تامین کنندگان انرژی منطقه ی خلیج فارس و بازارهای آسیایی قرار دارد. این تنگه، اصلی ترین مسیر آبی در آسیا به شمار می آید. تنگه مالاکا در جنوب شرقی آسیا، از حساس ترین مسیرهای آبی جهان محسوب می شود. این تنگه یا کانال، کیفی شکل است و با مساحتی پیرامون ۶۵ هزار کیلومتر مربع و ۸۹۰ کیلومتر طول و بین ۵۰ تا ۳۲۰ کیلومتر عرض، بین مالزی و سنگاپور و اندونزی، در میان سوماترا و شبه جزیره مالایاست. این تنگه، دریای آندامان در اقیانوس هند را به دریای چین جنوبی در اقیانوس آرام متصل می سازد. (خادم شیرازی. ۱۳۹۹)

۴. خصوصیتی که تنگه مالاکا را به عنوان یک منطقه راهبردی برای کشورها معرفی می کند:

نام این تنگه برگرفته از سلطنت مالاکا و نفوذ آنها بر این مجمع الجزایر بین سال های ۱۴۰۰ تا ۱۵۱۱ میلادی می باشد. تنگه مالاکا، کوتاه ترین مسیر دریایی بین سه کشور پرجمعیت جهان، یعنی چین، هند و اندونزی است، و اقتصاد های بزرگ آسیا هم چون اندونزی، مالزی، سنگاپور، چین، ژاپن و کره جنوبی را به هم و به سایر نقاط جهان متصل می کند. این تنگه بعد از تنگه هرمز مقام دوم تردد نفتکش ها را به خود اختصاص داده است؛ اما امکانات طبیعی و امنیت تنگه هرمز را ندارد.

تعداد زیادی از کشورهای منطقه ی آسیا، بخصوص چین، به عنوان بزرگ ترین وارد کننده نفتی در جهان، منافع استراتژیک زیادی، در تعیین سیاست های اقتصادی خود، از این تنگه را دارند.

تنگه مالاکا راهرو راهبردی بین اندونزی، مالزی و سنگاپور، و یک سوم از تجارت جهانی است. ژاپن نیز کشوری است که از نظر تجاری به این تنگه وابسته است. و نفت خود را از خلیج فارس و اندونزی تامین می کند، بر این اساس این کشور نیز نیازمند عبور از تنگه ی مالاکا می باشد.

اگر تنگه مالاکا مسدود شود، با وجودی که مسیر جایگزین دارد ولی چون این مسیرها در فاصله بیش از ۵۰۰ مایل دریایی قرار دارد، انتخاب آن ها از لحاظ زمان و هزینه مقرون به صرفه نیست. زیرا نزدیک به نیمی از ناوگان جهانی نیاز به تغییر مسیر و

دور زدن مجمع-الجزایر اندونزی از طریق تنگه لامبارک، بین جزایر بالی و لامبارک، یا تنگه سوندا، بین جاوه و سوماترا، خواهند داشت. ترانزیت از طریق مالاکا کوتاه ترین مسیر، یعنی در حدود ۱۰۰۰ مایل می باشد. انسداد هر یک از مسیرهای انتقال انرژی منجر به بالا رفتن هزینه های کل انرژی خواهد شد.

تنگه مالاکا به جهت صرفه جویی های اقتصادی و نزدیک کردن سه حوزه جغرافیایی اصلی اقتصاد جهان، یعنی آمریکای شمالی، اتحادیه اروپا و ایالات متحده، بیشترین نقش ژئواکونومیکی را در جهان دارد. لذا امنیت در این مسیر کشتیرانی، نه فقط برای کشورهای آسیایی بلکه برای ایالات متحده و اتحادیه اروپا نیز از اهمیت خاص برخوردار است. (خادم شیرازی، ۱۳۹۹)

۵. سنگاپور:

سنگاپور یک جزیره و ایالت شهری بزرگ و شلوغ در سطح جهانی است که در جنوب شرقی آسیا و در انتهای جنوبی شبه جزیره مالایی و ۸۵ مایلی شمال خط استوا قرار دارد. این کشور ترکیبی از مدرنیته و سنت است.

در این کشور ۵ میلیون و ۶۰۰ هزار نفر انسان زندگی می کنند که از افراد چینی، مالایی، هندی و اوراسیایی نیز در آنجا مشاهده می شوند. همچنین این کشور یکی از شلوغ ترین بندر های جهان است و پایتخت آن شهر سنگاپور است. سنگاپور بخاطر خط افق چشمگیر، زیر ساخت های کارآمد، حمل و نقل، فضاهای سرسبز، سیستم حکومتی و جامعه چند فرهنگی بسیار مشهور است. این ایالت به عنوان یک مرکز مالی جهانی شناخته میشود و ترکیبی منحصر به فرد از جذابیت دنیای قدیم و مدرنیته پیشرفته را ارائه می کند. همچنین این کشور به دلیل تمیزی، ایمنی، پاسپورت آن و یک بهشت خرید جهانی شناخته میشود و این کشور را به یک مقصد جذاب و رویایی برای توریست ها در سراسر جهان تبدیل میکند.

شهرهای مهم و بزرگ این کشور به شرح زیر است:

شهر بدوک: از شهرهای مهم این کشور که دارای ساختمانها و قسمت های تاریخی است.

آنگ موکیو: دارای پارک های وسیع و مراکز تفریحی است.

جیانگ: جزو شهرهای گران و پر هزینه با امکانات رفاهی فراوان است.

بوتیک باتوک صنعتی: از نظر شهر مهاجر پذیر و بهترین شهر تحصیلی زبانزد است.

مارین پرید: شهرهای دیدنی و مهم در زمینه اقتصاد است.

(سعادت. ۱۴۰۳)

اقتصاد کلان سنگاپور:

سنگاپور از زمان استقلال در سال ۱۹۶۵، رشد فوق‌العاده سریع، تورم پایین و تراز پرداخت‌های سالم را تجربه کرده است. کارشناسان رشد سریع اقتصاد سنگاپور را تا حد زیادی به سیاست‌هایی نسبت می‌دهند که ثبات اقتصاد کلان، تورم پایین، نرخ‌های بهره واقعی مثبت، مدیریت مالی سالم، سیاست‌هایی در خصوص نرخ ارز به همراه داشت و از دوره‌های طولانی مدت ناهماهنگی نرخ ارز جلوگیری می‌کرد. جو سرمایه‌گذاری خارجی زمینه را برای رشد سریع سرمایه‌گذاری و صادرات فراهم کرد. زیرساخت‌های سالم، سرمایه‌گذاری‌های مناسب و تعهد به ارتقای سرمایه انسانی از طریق سرمایه‌گذاری در آموزش حرفه‌ای را پایه‌ریزی کرد.

تخفیف‌های مالیاتی تحت عنوان برنامه «پیشگام»، تاثیر ویژه‌ای در الگوی سرمایه‌گذاری این کشور داشته است. در نهایت این کشور جزو «چهار اژدهای آسیایی» یعنی هنگ‌کنگ (چین)، کره ی جنوبی، تایوان و سنگاپور است.

(راز سنگاپور شدن. ۲۰۲۳)

۶. نقش ژئوپولیتیک تنگه ی مالاکا بر اقتصاد کشور سنگاپور:

سنگاپور به دلیل موقعیت جغرافیایی خود به عنوان یک شهر بندری بزرگ، با تسلط بر تنگه مالاکا، که اقیانوس هند را به دریای چین جنوبی متصل می‌کند، شناخته شده است.

سالیانه بالغ بر ۹۴,۰۰۰ کشتی که حدود ۲۵ درصد کالاهای تولیدی جهان شامل نفت خام، کالاهای تولید چین، ذغال سنگ، روغن پالم و قهوه و... را از این تنگه جابجا می‌کنند.

این حجم ترافیک، این آبراه را در لیست مهم ترین مسیرهای ترانزیتی جهان قرار داده است. نزدیک به یک چهارم نفت خام جهان، که حدود روزانه ۱۶ میلیون بشکه نفت از تنگه مالاکا کوتاه‌ترین مسیر حمل نفت از سوی صادرکنندگان خاورمیانه به

بازارهای آسیایی مانند چین، ژاپن و کره ی جنوبی فرستاده می شود، که به طور فزاینده ای، سود و منفعت و عایدی بسیار زیادی برای کشورهای مجاور و نزدیک این تنگه، مثل سنگاپور دارد.

این مکان ژئوپولیتیکی، به طور قابل توجهی به رشد و شکوفایی کشور سنگاپور، به عنوان یک مرکز تجاری جهانی کمک کرده است.

همچنین در کنار اینکه تنگه ی مالاکا نقش بسزایی در پیشرفت اقتصادی کشور سنگاپور داشته، هیچ تردید و شبهه ای نیست. اما از نقش تدبیر و کیاست و مدیریتِ مدیران و سیاستمداران سنگاپور هم نمیتوان غافل بود.

سنگاپور در سال ۲۰۲۳، برای دهمین سال متوالی، برترین مرکز دریایی جهان شد. به گفته ی خبرگزاری دولتی چین، شین هوا، در آن سال، سنگاپور به عنوان برترین مرکز دریایی جهان انتخاب شده بود.

سنگاپور یک کلان شهر پر رونق است که زیرساختی در سطح جهانی، شبکه ی حمل و نقل کاملاً یکپارچه و محیط تجاری پویا ارائه می کند و این تدبیر، دور اندیشی و کیاست افراد شایسته و کاردان را نشان می دهد.

البته لازم به ذکر است، همان طور که گفته شد، که بقا و موفقیت سنگاپور به طور جدایی ناپذیری با اقیانوس ها مرتبط است. سنگاپور به دلیل برخورداری از موقعیت ژئوپولیتیک و استراتژیک که اقیانوس های هند و اقیانوس آرام را از طریق تنگه مالاکا به هم متصل می کند، همواره یک مجرای حیاتی برای تجارت دریایی جهانی بوده است و بر اقتصاد سنگاپور تاثیر بسزایی دارد.

نتیجه گیری:

۱. کشور سنگاپور با این جمعیت و مساحت کم و کوچکی را دارد، اما جمعیت آن یک جمعیت کارآمد است و سیاست های این کشور مدیریت صحیح و قابل قبولی را برای مردمش ارائه داده است.

۲. تنگه ی مالاکا یکی از شاهراه های بزرگ جهان است که سود کلان و بزرگی را به کشورهای مجاور و نزدیک به آن، هدیه داده است.

۳. از سنگاپور به عنوان یک مرکز مهم تجارت دریایی جهان نام برده می شود و نقش مدیریت سیاستمداران آن، برای همگان روشن است. پس با این تفاسیر، مدیریت اقتصادی کشور سنگاپور می تواند در بعضی از موضوعات و موارد، الگوی مناسبی برای دیگر کشور ها باشد.

۴. قطعاً فرهنگ مردم سنگاپور و اینکه منفعت عمومی خیلی مهمتر از منفعت فردی است، در روند شکل گیری اقتصاد چشمگیر بی تاثیر نیست. یعنی قطعاً باند بازی، ارتباط با مافیا، آشنا بازی، پارتی بازی و... در بین مردم سنگاپور نهادینه نیست.

منابع:

۱. حافظ نیا، محمدرضا. اصول و مفاهیم ژئوپولیتیک. ۱۳۹۶
۲. خادم شیرازی، فاطمه. نقش استراتژیک تنگه مالاکا در جنوب شرقی آسیا. ۱۳۹۹
۳. مقاله ی راز سنگاپور شدن. ۱۴۰۲
۴. مقاله ی تعریف تنگه های بین المللی. ۱۴۰۴
۵. سعادت، هانیه. مقاله ی سنگاپور کجاست ؟. ۱۴۰۳
۶. اطلس جامع گیتا شناسی. راهنمای کامل جهان امروز. ۱۳۹۷